

Raadsinformatiebrief

Onderwerp

Tussenevaluatie programma Laarbeek Energiek 2018

Datum

24 september 2018

Toelichting

In 2016 is het duurzaamheidsprogramma "Laarbeek Energiek" gestart. Op basis van het programmaplan Laarbeek Energiek wordt jaarlijks een planning gemaakt voor duurzaamheidsprojecten. Onderstaand wordt met een tussenevaluatie per project de huidige stand van zaken toegelicht.

Duurzaamheidsagenda 2018:

1. Uitvoeringsagenda Duurzaamheid (focustraject)

Onlangs is er een traject opgesteld dat moet leiden tot een meer inhoudelijke focus voor het duurzaamheidsprogramma. Welke thema's zijn voor Laarbeek van belang, welke doelen stellen we onszelf en welke partijen hebben we nodig om die te realiseren? Onlangs is een interne startbijeenkomst gehouden met college, MT en programmateam. We hebben in beeld gebracht waar we staan, als gemeente Laarbeek, maar ook persoonlijk. Daarnaast is bekeken tegen welke dilemma's en welke (soms ongemakkelijke) keuzes we aan lopen. En tenslotte hebben we de thema's benoemd die voor Laarbeek belangrijk zijn en waar we onze focus op willen gaan leggen. Er is gekozen voor vier thema's:

- Duurzame leefomgeving (gericht op landschap, klimaatadaptatie en biodiversiteit);
- Duurzaam wonen (gericht op de energietransitie);
- Duurzaam grondstoffengebruik (gericht op afval/ circulaire economie);
- Duurzaam ondernemen (gericht op innovatie, werkgelegenheid en "meedoen").

Deze thema's zijn gekozen omdat ze passen bij de gemeente en wat we willen uitstralen, een vervolg zijn op de weg die we al zijn ingeslagen met het duurzaamheidsprogramma, en aansluiten bij de provinciale en landelijke prioriteiten. We denken hiermee een herkenbaar, ambitieus en passend programma neer te zetten dat inspeelt op de grootste uitdagingen die we op het gebied van duurzaamheid zullen krijgen in de komende jaren.

De volgende stap is om de interne organisatie en externe stakeholders te betrekken. Per thema zullen in verdiepingssessies concrete doelstellingen en maatregelen uitgewerkt worden. Belangrijk in het totale traject is een bijpassende communicatiestrategie die zowel intern als extern gericht is op bewustwording en community building. Duurzaamheid moet van ons allemaal zijn! De nieuwe uitvoeringsagenda zal volgens planning begin 2019 gereed

zijn. Uiteraard nemen we de gemeenteraad in dit proces mee. Zo wordt over de afzonderlijke thema's gediscussieerd, bijvoorbeeld over het werkplan circulaire economie en over afval, en zullen concepten van de uitvoeringsagenda worden besproken in de commissie algemene zaken. Ook zal de Raad worden uitgenodigd om deel te nemen aan de verdiepingssessies.

2. Ontwikkelen lokale stimuleringsregeling verduurzaming

Een budget van € 350.000,- is beschikbaar gesteld voor duurzaamheidsleningen. Op 10 april 2018 is de Duurzaamheidslening Gemeente Laarbeek voor eigenaar-bewoners (particulier of VvE) van start gegaan. Inmiddels (8-10-2018) zijn er twintig toewijzingen voor een duurzaamheidslening toegepast. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) verzorgt de krediettoets en declaraties van de duurzaamheidsleningen. Er zijn een aantal vragen binnengekomen waarom huurders geen gebruik kunnen maken van de duurzaamheidslening. Dit komt omdat de gemeente Laarbeek bij de SVn een pakket heeft gekozen waarbij huurders geen gebruik kunnen maken van de duurzaamheidslening.

3. Duurzaamheidsbeoordeling gemeentelijk vastgoed vormgeven

Dit jaar worden voor alle gemeentelijke gebouwen energiescans uitgevoerd. Binnenkort worden deze onderzoeken via BIZOB voor een aantal samenwerkende gemeenten aanbesteed. Aan de hand van de energiescans worden eventuele maatregelen genomen. Bij inrichtingen volgens de Wet Milieubeheer zijn maatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar zelfs verplicht om uit te voeren.

4. Drie gemeentelijke gebouwen voorzien van zonnepanelen (selectie op basis van potentie)

Eén van de doelstellingen voor 2018 is om drie gemeentelijke gebouwen van zonnepanelen te voorzien. Na uitvoering van de energiescans voor de gemeentelijke gebouwen wordt een keuze gemaakt welke drie gebouwen daarvoor het meest geschikt zijn. Dit wil overigens niet zeggen dat het daarbij blijft. We zullen immers voor elk gemeentelijk gebouw naar een duurzame vorm van energie toe moeten.

5. Zonnepanelenproject implementeren

Op 16 april is het regionaal zonnepanelenproject De Groene Zone van start gegaan. De Groene Zone is het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Asten, Best, Cranendonck, Deurne, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Laarbeek, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard en Waalre en de serviceprovider Tautus. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de vóórfinanciering van de panelenaanschaf en de randapparatuur voor inwoners die instappen in het project. De provider zorgt voor het leggen en aansluiten van de panelen, het onderhoud en service bij defecten.

Op maandag 28 mei 2018 is een informatieavond over De Groene Zone georganiseerd voor geïnteresseerde inwoners. Vertegenwoordigers van de gemeente Laarbeek en de serviceprovider Tautus hebben de opzet en inhoud van De Groene Zone nader toegelicht. Daarnaast is tijdens deze avond iets verteld over de Duurzaamheidslening van de gemeente Laarbeek. Ook Buurkracht heeft nog een korte pitch gehouden. Met ruim 100 aanwezigen was de opkomst overweldigend. Er werden veel en goede vragen gesteld, die door de aanwezige sprekers adequaat beantwoord werden.

Sinds 16 april zijn er bijna 3.000 aanmeldingen binnengekomen, waarvan 335 aanmeldingen in de gemeente Laarbeek. Daarvan zijn inmiddels 207 offertes gemaakt, 73 offertes bevestigd en voor 10 installaties is de aanleg ingepland (26-10-2018).

De communicatie rondom het project is tot nu toe vrij stroef verlopen. Er werden meerdere malen beloftes gedaan over o.a. het ontvangen van communicatiemateriaal. De hierbij genoemde data/deadlines zijn geen één keer gehaald. We hebben toen voor een deel zelf de communicatie verzorgd. De 335 aanmeldingen tonen aan dat de communicatie vanuit Laarbeek goed heeft gewerkt. Daarnaast krijgen we ook van deelnemers regelmatig klachten over de gebrekkige communicatie vanuit De Groene Zone. Door het grote aantal aanmeldingen is er een vertraging op het terugbellen ontstaan. Inmiddels is deze zo goed als weggewerkt. Deze ervaringen hebben ons echter ook geleerd, dat het project zo nu en dan moeizaam verloopt en dat we de aanbieder waar nodig moeten aanspreken op de gebrekkige communicatie.

6. Start maken met ontwikkeling "aardgasvrij wonen"

De ambitie van het kabinet is om in 2050 helemaal aardgasvrij te zijn, en ook in Laarbeek willen we daarom stappen zetten in die richting. Hiervoor richten we ons in eerste instantie op de verduurzaming van de woningvoorraad, zowel voor bestaande bouw als nieuwbouw. Voor de bestaande bouw is de duurzaamheidslening beschikbaar, die kan worden gebruikt voor de financiering van warmtepompen, zonneboilers, infraroodverwarming en dergelijke. Bij nieuwbouw wordt de Wet Versnelling van de Energietransitie (wet VET) gehandhaafd. Die schrijft voor dat nieuwe woningen niet meer op het aardgasnet worden aangesloten. Van juli 2018 tot 1 januari 2019 geldt een overgangsperiode waarin ongeveer 60 nieuw te bouwen woningen ontheffing kunnen krijgen. De overige woningen, en alle nieuw te bouwen woningen vanaf 2019, worden aardgasvrij. Ook stimuleren we inwoners om nu al vrijwillig aardgasvrij te bouwen. Hiervoor is een communicatieplan opgesteld: vanaf augustus worden nieuwbouwers, projectontwikkelaars en andere betrokkenen geïnformeerd over de technische mogelijkheden voor aardgasvrij bouwen en de mogelijkheden om dit te financieren. Dit gebeurt met informatie op de website, informatiebrieven en folders. Ook wordt de mogelijkheid onderzocht om de duurzaamheidslening aan te vullen met een lening voor duurzame warmte-oplossingen in nieuwbouw (via een stimuleringslening). Deze plannen zijn nog in voorbereiding en kunnen daarom nog niet worden geëvalueerd.

7. Opvolging Dragons' Den projecten

Patélijn VOF Berkvens

Het oorspronkelijke doel van VOF Berkvens was het op de markt zetten van een patélijn in een nieuw, verfrissend jasje, waarbij de herkomst altijd herleidbaar is. Dit staat symbool voor vierkantsverwaarding van het varken (het gebruik van het hele varken voor veelal consumptie, inclusief de minder gangbare delen). VOF Berkvens werkt nog steeds aan prestatieafspraken 2, het ondernemersplan. Een aantal externen zijn aangetrokken om hiermee te helpen. VOF Berkvens ontwikkelt anders dan in de prestatieafspraken beoogd was. De prestatieafspraken zullen daarom worden herzien en in overleg met VOF Berkvens worden aangepast.

Deelauto SARO

Autobedrijf SARO kwam tijdens de Dragons' Den met het idee om een elektrische deelauto in Laarbeek in te zetten. De gemeente huurt sinds oktober een elektrische auto bij SARO. Doordeweeks wordt de auto gebruikt door eigen medewerkers, in het weekend door aangewezen gebruikers. Uit de eerste evaluatie van de elektrische deelauto blijkt dat de gebruikersomschrijving en het reserveringsproces verbeterd moeten worden. De deelauto werd weinig gebruikt door de weekendgebruikers. Op 6 juli 2018 is gestart met 2 nieuwe weekendgebruikers, die gevonden zijn via de Super Sociaal bus.

Stichting VIER

Het oorspronkelijke doel van Stichting VIER is het ontwikkelen van een duurzaamheidsdashboard, waarin een tiental duurzaamheidsscans die de stichting zelf heeft uitgevoerd, worden weergegeven. Dit met het doel om het bewustzijn onder bedrijven over duurzaamheid te vergroten en bedrijven te stimuleren om te investeren in duurzaamheid. Stichting VIER onderzoekt nu de mogelijkheden om bij de duurzaamheidsmonitor van MVO Nederland aan te sluiten. Het is immers onnodig om opnieuw het wiel uit te vinden. Naar aanleiding hiervan zal bekeken worden of de prestatieafspraken aangepast moeten worden.

Kemme communicatie en RoofUpdate

Het oorspronkelijke doel van dit project was het stimuleren van de aanleg van milieudaken (groendaken in combinatie met zonnepanelen) bij zowel bedrijven als particulieren. Dit zou opgepakt worden vanuit een nog op te richten coöperatie. Dit project heeft na een verkennend voortraject een tijd stilgelegen. Met begeleiding van de gemeente wordt nu gekeken hoe een verdere invulling aan het project gegeven kan worden.

Refurbished zonnepanelen

Het oorspronkelijke idee van Eric Hendriks was het starten van een eigen onderneming die partijen gebruikte zonnepanelen opkoopt, deze refurbished om deze in Laarbeek (Nederland) particulier te verkopen. Refurbished zonnepanelen kennen een lagere investering dan nieuwe zonnepanelen. Eric Hendriks heeft een relevante opleiding gevolgd, een eigen onderneming gestart (KVK-registratie), een website gepubliceerd en is gestart met marktbenadering. Hij heeft in Duitsland panelen ingekocht, twee demonstratiemodellen en de testapplicatie beschikbaar gesteld. Daarnaast hebben twee installateurs zich gecommitteerd aan een samenwerking. Twee demonstratiemodellen liggen op daken en de testapplicatie is beschikbaar. Daarmee heeft hij al zijn eigen prestatieafspraken behaald. De extra prestatieafpraak, namelijk een samenwerking met de combinatie van groene daken, is nog niet behaald. Er wordt nu gekeken hoe er een vervolg aan het project refurbished zonnepanelen kan worden gegeven.

Duurzaam Laarbeek, Energiemolen Lieshout

Stichting Platform Duurzaam Laarbeek (SPDL) heeft tijdens de Dragons' Den het idee gepresenteerd om molen De Vogelenzang te voorzien van een generator. De draaiende molen wekt energie op en het vaker draaien van de wieken komt de fysieke vitaliteit van de molen ten goede. SPDL heeft inmiddels enkele gelijksoortige initiatieven bezocht en heeft vervolgens - mede op basis van deze verworven kennis - gewerkt aan een financiële

haalbaarheidsstudie. Deze studie wordt nu door SPDL besproken met de molenaar. De financiële haalbaarheidsstudie is inmiddels afgerond en SPDL heeft hiervoor het eerste deel van de subsidie (€1.000,- ontvangen). De restantsubsidie (€ 4.000,-) wordt door de gemeente overgeboekt zodra het plan integraal haalbaar blijkt te zijn en de crowdfunding wordt voorbereid.

EMU instruments

Laarbeek kijkt in hoeverre een meetunit ingezet kan worden bij het gebouwenbeheer van de gemeente Laarbeek om de werkomstandigheden te optimaliseren en te verduurzamen. EMU-instruments heeft voor de gemeente Laarbeek een plan van aanpak geschreven waarbij zij uitgaat van aanschaf en doorontwikkeling van het EQ-monitoringsconcept. Dit concept bestaat uit een verrijdbare werkplekmeetunit (Colombo), een buitenmeetunit en een basisunit (pc). De aanschaf van alle apparatuur kost €48.000,-.

Op 11 januari 2018 zijn de collega's van gebouwbeheer op bezoek gegaan bij gemeente Horst aan de Maas om het meetinstrument in werking te zien in het gemeentehuis daar. Het lenen of huren van een deel van het concept voor een pilot is de mooiste oplossing om te kijken of dit systeem in Laarbeek een grote verbetering zal opleveren.

Voorstel is een pilot op te starten om het gebruik van het EQ-monitoringsconcept te testen in Laarbeek. Op 13 maart 2018 is een gesprek geweest met de heer Mulders van EMU-Instruments. Daarbij zijn de condities waaronder de proef plaats zou kunnen vinden nog eens doorgenomen. Afgesproken is dat de gemeente Laarbeek een plan van aanpak voor de pilot van 1 of liefst 2 weken zou maken en dat EMU-Instruments met de gemeente Horst aan de Maas in gesprek zou gaan over de pilot. Samen met gebouwenbeheer is een plan van aanpak voor de pilot gemaakt en op 12 april 2018 opgestuurd. Tot op heden hebben we nog geen bericht terug gehad.

Studio Klus

Studio Klus had als oorspronkelijk doel een duurzame gedragsverandering bij inwoners van Laarbeek te bewerkstelligen, door hen te triggeren via duurzame tips en tricks in de openbare ruimte. Studio Klus heeft een (aanvullend) plan opgesteld voor het doen van interventies in de openbare ruimte om inwoners bewust te maken van water, transport, energie en afval. Dit aanvullende plan is afgestemd met de buitendienst. In augustus zijn de interventies verspreid binnen de gemeente geplaatst. Dit is snel opgepakt door de lokale media. Ondanks een aantal negatieve berichten kwamen er een hoop positieve reacties over de interventies binnen. Een tegenvaller is dat de interventies niet heel hufterproof blijken. Een aantal interventies is beschadigd of zelfs verdwenen.

Onsburo, LOVE Food Company

Onsburo heeft samen met de GGD Brabant Zuidoost meegedaan aan de Dragons' Den met het project LOVE Food Company. Dat is een duurzaam, sociaal community project waarbij voedselverspilling wordt tegengegaan door de 'buitenbeentjes' van telers, maar ook groente en fruit met beperkte houdbaarheid uit supermarkten, te laten verwerken in (sociale) keukens tot voedzame producten voor lokale ondernemers zoals sportschool, BSO of bedrijfskantines. Het idee kreeg een startsubsidie om een draagvlakonderzoek uit

te voeren. Uit gesprekken met ketenpartners, telers, verwerkers en afnemers bleek veel enthousiasme en medewerking voor een pilot. Rabobank Peel Noord heeft toegezegd in totaal € 10.000,- mee te willen financieren.

Het plan van aanpak voor de tweede fase is medio juni gepresenteerd aan de adviescommissie. De jury was positief over het idee, alleen zij zagen het eigenaarschap van het project graag al in dit stadium liggen bij de Laarbeekse partij die betrokken is: Gasterij en sociale keuken Buitengewoon Smakelijk. Bekeken wordt nu of zij het project willen 'adopteren' en een businessplan kunnen opstellen voor hoe zij dit project duurzaam kunnen integreren in hun bedrijfsconcept. Vervolgens kunnen zij de subsidieaanvraag opnieuw indienen bij de adviescommissie.

Snoeperij Jantje

Het doel van Snoeperij Jantje was het opzetten van een was- en strijkerij gerund door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Veilige, laagdrempelige en kleinschalige dagbesteding met professionele begeleiding midden in de samenleving. Snoeperij Jantje heeft een helder financieringsmodel aangeleverd. Zij hebben een mooie samenwerking weten te realiseren met commerciële ondernemers, waardoor ze industriemachines kunnen gebruiken. Door de doelgroep Wmo/Wlz is de begeleiding gefinancierd door middel van PGB-budgetten. De locatie is gerealiseerd en er is een begeleider aangenomen met affiniteit met de doelgroep. De was- en strijkerij is gerealiseerd en draait sinds begin 2018.

Er zijn gesprekken geweest met de gemeente Laarbeek en Senzer, met de bedoeling om hier arbeidsmatige dagbesteding te kunnen bieden voor de doelgroep '0-30 cliënten' van Senzer. Dit is helaas niet van de grond gekomen. De ondernemers hebben de keuze gemaakt zich te richten op de voor hen bekende doelgroep. Na de zomerperiode vindt er een evaluatie plaats, waarin de subsidievaststelling wordt meegenomen. Hierin zal Laarbeek nadrukkelijk aangeven dat de deur voor de doelgroep 'arbeidsmatige dagbesteding' altijd open zal staan, maar dat Laarbeek geen verdere subsidierelatie aangaat op basis van de huidige doelgroep die zij momenteel plaatsen.

8. Duurzaamheid bij verenigingen agenderen en passende projecten ondersteunen

De gemeente is actief aan het verduurzamen bij de sportparken in samenwerking met de verenigingen. Zonnepanelen, koude-warmte opslag, ledverlichting, hoog rendement- en warmwatervoorzieningen zijn voorbeelden van verduurzamingsmaatregelen die bij de sportparken genomen worden. Ook bij de verbouw van het IVN-gebouw in Aarle-Rixtel zijn verduurzamingsmaatregelen, waaronder zonnepanelen, genomen. We gaan ook nog actief in gesprek met andere, niet-sportverenigingen over verduurzaming.

9. Voorbereiding Dragons' Den 2019

In 2017 hebben 10 ideeën na deelname aan de Dragons' Den een stimuleringsbijdrage ontvangen van de gemeente Laarbeek. Met al deze initiatiefnemers zijn prestatieafspraken gemaakt, die vanuit de gemeente worden gemonitord. De initiatiefnemers hebben tot en met

2018 de tijd om aan hun prestaties te voldoen. Het is tot dusver niet alle initiatiefnemers gelukt om hun idee naar een volgende fase te brengen en te realiseren.

Het is van belang om te weten waarom dit bij sommige initiatiefnemers niet gelukt is en wat hen had kunnen helpen. Daarnaast is het interessant te weten waarom sommige ideeën juist wél volgens planning van de grond zijn gekomen.

De gemeente heeft op 3 september een bijeenkomst gehouden waarvoor de 10 initiatiefnemers waren uitgenodigd. De initiatiefnemers hebben elkaar en de gemeente verteld hoe het hun vergaan is, wat goed is gegaan, wat tegen is gevallen en wat we daarvan kunnen leren. Onder meer op basis van deze evaluatie zal besloten worden of, en zo ja in welke vorm, opnieuw een Dragons' Den georganiseerd wordt. Een ander belangrijk evaluatie-aspect is de opvolging van de Dragons' Den projecten vanuit ambtelijke zijde. Dit kost relatief veel tijd, ondanks dat de gemeente zelf geen actieve rol heeft vervuld in de ondersteuning van initiatieven. Met betrekking tot dit laatste is het is de vraag of initiatiefnemers misschien wel die verwachting hadden.

Sowieso is het aan te bevelen om een eventuele volgende Dragons' Den inhoudelijk meer te sturen vanuit de aangebrachte inhoudelijke focus (resultaat focustraject). Op deze manier kan de impact van de initiatieven getoetst worden aan de gestelde doelen. Dit betekent dat een volgende Dragons' Den op zijn vroegst in het najaar van 2019 georganiseerd kan worden.

10. Organisatie duurzaamheidsmarkt/duurzaamheidsevent nieuwe stijl

Intern zijn er twee brainstormsessies gehouden waar leuke ideeën voor duurzaamheidsevenementen uit kwamen. Vanuit externen is er weinig animo voor een duurzaamheidsevent nieuwe stijl. Er is daarom dit jaar voor gekozen om duurzaamheid samen met de prijsuitreiking van de Groenstrijd 2.0 te integreren in het programma voor de "Laarbeek schittert in het groen" - avond op woensdag 26 september 2018.

11. Groen en duurzaamheid meer integreren

Groen en duurzaamheid hebben alles met elkaar te maken. Groen is immers een oplossing voor diverse uitdagingen m.b.t. duurzaamheid. Zeker waar het gaat om het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering speelt groen een belangrijke rol. Op kunnen vangen van regenwater bij hevige buien, tegengaan van hittestress in de bebouwde omgeving en verhoging van de biodiversiteit zijn een aantal functies van groen. In Laarbeek vinden we een groene leefomgeving dan ook erg belangrijk en investeren we daar ook in. Dat doen we samen met onze inwoners en bedrijven. De Groenstrijd 2.0 is hiervan een prachtig voorbeeld. De prijsuitreiking is op 26 september. Dat moment grijpen we tevens aan om "het gouden Entente Florale jaar" symbolisch af te sluiten en groen meer aan duurzaamheid te koppelen.

12. Intensiveren contact onderwijs, ondernemers, ondernemende burgers-overheid

De contacten met de scholen zijn op dit moment goed. Met name vanuit scholen komen initiatieven om schoolpleinen te vergroenen. Om ook aan de verduurzaming van schoolgebouwen te werken, wordt een overleg met de schoolbesturen ingepland om de

kansen en mogelijkheden te bespreken. Bovengenoemde doelgroepen zullen ook nadrukkelijk bij het focustraject betrokken worden.

13. Duurzame straatverlichting

In het najaar van 2018 worden vier pilots uitgevoerd waarbij duurzame straatverlichting "ervaren" kan worden. Vervolgens worden concrete keuzes en een planning voor verdere verduurzaming van de straatverlichting gemaakt.

Het programmateam Duurzaamheid gaat op volle kracht verder om Laarbeek telkens een stukje duurzamer te maken!

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders,
De gemeentesecretaris van Laarbeek

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Meertens', enclosed within a circular flourish.

M.J.M. Meertens

De burgemeester van Laarbeek

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'F.L.J. van der Meijden', with a stylized, flowing script.

F.L.J. van der Meijden